

nutes, etc. 'llevar-los les serradures, netejar-los-en' Altrament també es diu *escarcatar un cau de conills* 'anar-li llevant per dins, furgar les vores interiors fent-lo més ample'. *Escarcatar la brutícia d'una post* 'lleva-li, rascant un poc, la part bruta adherida'. *Escarcatar-se les dents* 'lleva-ne la carn, etc., adherida, amb un escuradents'. Creu En Giner que la forma més bona és *escarcatar*, la que ell coneix viva, i insinua que la variant amb *des-* sigui fruit d'una ultracorrecció.

Aquest verb és inseparable d'un àr. *qārqaṭ*, que Dozy (II, 336) tradueix per «couper en petits morceaux» basant-se únicament en l'autoritat del *Mohit al-Mohit*, diccionari compilat a Síria en el segle passat, amb mots observats en l'ús d'allà, si bé no exempt d'alguns elements forans. A Algèria significa «couper les crins, la crinière d'un cheval, les cheveux; égaler la barbe; tondre; ébarber, rogner» (Beaussier, p. 540, confirmat per Cherbonneau). Amb tot i que cap altra font lexicogràfica no confirma, que jo sàpiga, l'existència d'aquest mot en àrab, i que en aquesta llengua és completament isolat, la impossibilitat de trobar a *descarcatar* una explicació romànica, i l'abundància en àrab d'arrels quadrílteres amb caràcter expressiu, formades per una consonant repetida amb una *r* implotiva entremig (p. ex. *fārfaš* «revolvere», *qarqaš* «craquer», *qārqaḅ* 'ventre', *zurzāl* «griva», *fārgal* «gargarismus», *bārbal*, variant *qartaṭ* «circular», etc.) em fa creure en l'origen aràbic del mot. Simonet (p. 108) crida l'atenció sobre un cas de *qarqaṭ* 'tallar amb tisores' en les Mil i una nits; però no tot el que diu aquest autor en el seu article *qartaṭ* és digne d'aprovació, i en tot cas és ben problemàtic que aquest mot sigui verament una variant de l'arrel clàssica àr. *qrṭ* ni de la romànica del cast. *cortar*.

Em sembla clar que com a resultat de l'àr. *qarqaṭ* no hauríem d'esperar altra cosa que *carcatar, i no s'ha d'esperar en principi que a un verb purament aràbic se li afegixi directament el prefix (*d*)*es-*. Però bé podem suposar que primer es diria *carcatar entre valencians, en temps moriscos, i que aquest es convertiria en la forma coneguda, per la influència del seu sinònim persistent *escarnar* (AlcM) o *descarnar*. Un mot «*escarcatar*: escrutar, esburgar, escudrinyar» usual en el Maestrat (GaGirona, p. 289), si és que té res a fer ací, ha de ser només en el sentit d'un encreuament del mot present amb un derivat d'*esculcar* (ESCORCOLLAR) o amb *escrutar*.

DERIV.: *Escarcutador*.

Escarcauar, derivat segurament de *carcau* (de molí) influint per *encauar* o *escorcollar* *Escarçavela*, V. *casanella* (del qual potser no és més que un error de lectura si bé amb aglutinació de l'*es-* de l'article plural) *Escarcella*, *escarcellatge*, *escarceller*, V. *càrcer* +*Escarçí*, V. *vesc* *Escarcutar*, V. *escarcatar*

ESCARDALENC, 'eixut de carns', derivat indirecte de *carn* amb un sentit com el d'*escarnat*=*descarnat*; probablement un *escarnadenc per dissimilació es canviaria en *escarladenc i després hi hagué metàtesi

de les consonants *l* i *d*. □ 1.ª doc.: 1839, Lab. amb les equivalències «flac, magre».

Més que 'magre' vol dir, però, 'de cos un poc allargassat, ossut, i exempt de greixos'. Marca bé el matís el bon muntanyenc enginyer Juli Soler i Santaló, parlant de l'Alta Ribagorçana: «dus minyonasses, de resolta actitud; quins tipos més montanyencs, però montanyencs del cor de l'Alt Pirineu! <Senet>: eren altes, *esquerdalenques* sense arribar a magres, de faccions anguloses que 'ls feya ressortir més el color sanitós --- un *refajo* d'estamena verda mig amagava ses robusteses, lliures de tota linfa» (BCEC, 1906, 13). «¿Per què, si 'l nostre pit, lo front ferreny, la testa, / les carns empedrehides, y la colrada pell, / la cara *escardalenca*, la sanc grassa, bullenta, / tot és català en naltres, no ho és també 'l cervell?», A. Camps i Fabrés (*Jocs Fl.*, 1871, 100). Ja Verdguer en els seus grans poemes: «apar que la serp monstre, per estrafé un cometa, / s'enarborà ab ales d'incendis al cel blau, / o que, al assalt pujant-hi, s'hi fessin esqueneta / *esquerdalencs* dimonis, rebuig del negre cau», *Atl.* (1b38d, estrofa afegida en la versió de 1877, no en la de 1867);¹ l'escuder de Gentil «la riera seguint de Comalada, / arriba a un gorc que aplega la suada / del front *escardalenc* de Tretzevents: / una congesta hi ha damunt, gelada, / que may vejeren fosa los vivents», *Canigó* (IX, estr. 16, p. 161).²

La d'aquest mot és un dels èxits més antics de la ciència etimològica dedicada al català. Es tracta de les *Etimologies Cat. leídas en sesión de la R. Ac. de B. L. de Barcelona*, el 11-v-1895. Balari indicà que era dissimilació d'*escarnadenc (format com *negrenc* de *negre*, etc.), amb metàtesi de la *-l-* resultant *escarladenc > *escardalenc*. També s'hauria pogut pensar que es formaria un derivat *es-carn-al-enc* (amb dissim. posterior de *n* en *d*), tal com *carn-al-atge* per *carnatge*, però més aviat m'inclino a no canviar res en el que Balari suposà.

En parla Torras i Bages: «(la de Llull) és una poesia *escardalenca*, prenent aquesta paraula segons l'etimologia de nostre docte amic Don Joseph Balari, EXCARNATA, poesia ossuda y gegantina que causa meravella, mes no blanes delícies» (*La Tradició Catalana*, p. 365). Qui ha vist el retrat més clàssic de Maragall, entindrà bé el que n'escriví Coromines: «una nou d'Adam poc sortida, però *escardalenca*» (pròleg a les O. C. de Maragall, 1937, full 5 de l'original, publ. després en *Diaris i Rec.* de P. Cor.).

Més que una acc. acústica verament distinta, tenim usos figurats del mot en aquests dos exs., ajudant-hi una mena d'etimologia popular a base de la locució «soroll *esquerdat*»: «llurs veus *escardalenques* foren les primeres que ressonaren a la meua orella», Ruyra (*La Parada*, p. 123) i el de *Rosada d'estiu* de Vidal (5) i Valenciano que transcriu AlcM mateix. Cf. encara Moll, en el *Cap d'any de Raixa*, 1959, p. 146.

Altrament aquest mot s'estén un poc més enllà dels nostres límits NO., i abasta la part occidental dels Pirineus centrals. A. Kuhn anotava *escardalenca* «mucchacha de precoz desarrollo físico» en una alta vall